

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2008

Krokoms kommun

2009-03-30

Hans Stark

Certifierad kommunal revisor

Anneth Nyqvist

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

2009-03-30

Maj-Britt Åkerström, kundansvarig

Hans Stark, projektledare

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Inledning	5
2.1	Bakgrund	5
2.2	Revisionsfråga och metod	5
3	Granskningsresultat	7
3.1	Förvaltningsberättelse	7
3.1.1	Översikt över utvecklingen av verksamheten	7
3.1.2	Investeringsredovisning	8
3.1.3	Driftredovisning	9
3.1.4	Balanskrav	10
3.1.5	God ekonomisk hushållning	11
3.2	Resultaträkning	13
3.3	Balansräkning	14
3.4	Kassaflödesanalys	16
3.5	Sammanställd redovisning	16
3.6	Redogörelse för tillämpade redovisningsprinciper	17
3.7	Nämndernas redovisning av sina uppdrag	18

1 Sammanfattning

Vi bedömer att årsredovisningen i all väsentlighet redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.

Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed.

Vi bedömer att kommunens ekonomiska situation och utveckling är relativt god. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Resultatet är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige beslutat om.

Fullmäktige har antagit strategiska mål för 2008 men någon uppföljning av dessa görs inte i årsredovisningen. Däremot presenteras de nya strategiska mål som tagits fram under hösten 2008 och som ligger till grund för budgetarbetet under 2009. Mål för verksamheterna/nämnderna redovisas inte i 2008 års budget och följaktligen redovisas inte heller någon målpåfyllelse i årsredovisningen. Vi kan därmed inte bedöma målpåfyllelsen för verksamhetsmålen med betydelse för en god ekonomisk hushållning.

När det gäller den finansiella rapporteringen vill vi särskilt lyfta fram följande punkter:

- En stor del av kommunens pensionsåtagande ligger i enlighet med KRL utanför balansräkningen som ansvarsförbindelse. De ökade pensionsutbetalningarna under kommande år kommer att vara en avgörande fråga för kommunen att hantera ur såväl ett resultat- som ett likviditetsperspektiv. För att klara detta krävs resultat i nivå med de finansiella målen så att man kan bygga upp ett eget kapital som klarar kommande kostnadsökningar för pensioner utan att de kommunala kärnverksamheterna drabbas. Med tanke på den förväntat lägre utvecklingstakten av skatteunderlaget menar vi att det kommer att krävas hårda prioriteringar för att klara målen om en god ekonomisk hushållning.
- Verksamhetens nettokostnader i kommunen ökar med 3,8 % medan ökningen av skatteintäkter och statsbidrag är 2,9 %. Det är inte långsiktigt hållbart att nettokostnaden har en högre ökningstakt än skatteintäkter och statsbidrag.
- Finansnettot, är negativt och uppgår till – 2,3 mnkr. Trots en nyupplåning motsvarande 25 mnkr har räntekostnaderna minskat något jämfört med 2007. Detta förklaras av att räntor på pensionsskulden minskade med 1,3 mnkr i samband med den amortering som gjordes under året och även av att nyupplåningen genomfördes sent under året och därför inte har fått full effekt. Det är dock viktigt att beakta att kommande kostnadsökningar beroende på ökad upplåning måste hanteras inom ramen för en god ekonomisk hushållning.

Strukturen i nämndernas verksamhetsberättelser följer inte anvisningarna från ekonomikontoret vilket gör att utformningen varierar. Totalt sett är dock verksamhetsberättelserna informativa. Vi rekommenderar att fullmäktige beslutar om omfattningen av nämndernas redovisning av hur de fullgjort sina uppdrag och formerna för redovisningen.

Tidigare differenser avseende leverantörsskulder har utretts under året och ca 2 mnkr har kostnadsförts för att få avstämning mellan leverantörsreskontran och huvudboken. Ambitionen är nu att leverantörsreskontran ska avstämmas månadsvis. Vi vill dock understryka vikten av att formella rutiner upprättas och dokumenteras.

När det gäller lönekonton är fortfarande tidigare differenser inte helt utredda. Det saknas underlag och bokslutsspecifikationer till lönerelaterade balanskonton och även till en del andra balanskont. Detta har inneburit att vi inte har haft möjlighet att stämma av dessa konton.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Den kommunala redovisningslagen (KRL) reglerar externredovisningen. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering. Kommunstyrelsen ansvarar enligt kommunallagen för årsredovisningen.

När det gäller nämndernas redovisning, skall den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2 Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl a till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift är syftet med granskningen av årsredovisningen att bedöma om den är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och i enlighet med normgivning, främst från Rådet för kommunal redovisning. Granskningen som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv skall besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen?

Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Med rättvisande räkenskaper avses fullständighet, riktighet, existens, tillhörighet, periodisering, värdering, äganderätt och förpliktelser samt innehåll och presentation..

- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- finansieringsanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning.

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige.

Granskningen har utförts enligt god revisions sed. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

3 Granskningsresultat

3.1 Förvaltningsberättelse

I KRL kap 4 framgår det att kommunen skall upprätta en förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen skall innehålla:

- en översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet (KRL 4:1)
- särskilda upplysningar om de anställdas sjukfrånvaro (KRL 4:1 a)
- samlad redovisning av kommunens investeringsverksamhet (KRL 4:2)
- en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten (KRL 4:3)
- en redovisning av hur det negativa resultatet skall regleras (KRL 4:4)
- en utvärdering av mål för god ekonomisk hushållning (KRL 4:5)
- sådana upplysningar som avses i KRL 4:1 skall också omfatta sådan kommunal verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer (KRL 8:1).

3.1.1 Översikt över utvecklingen av verksamheten

Vi har granskat att förvaltningsberättelsen lämnar tillräckliga uppgifter om:

- obligatorisk information i enlighet med KRL och RKR:s rekommendationer
- sådana förhållanden, som inte skall redovisas i balansräkning eller resultaträkning, men som är viktiga för bedömning av ekonomin
- händelser av väsentlig betydelse som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut
- förväntad utveckling
- väsentliga personalförhållanden, bl a den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron
- annat av betydelse för styrning och uppföljning.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i all väsentlighet överensstämmer med kraven i KRL. Kommunen gör i årsredovisningen en uppföljning av de finansiella mål som kommunfullmäktige fastställt. Någon samlad uppföljning mot de fastställda verksamhetsmålen görs dock inte i årsredovisningens verbala delar.

I förvaltningsberättelsen redovisas en ekonomisk översikt för 2008. I den ekonomiska översikten kommenteras balanskravet, driftbudgetutfallet för nämnderna samt några finansiella nyckeltal och utvecklingen över tiden. Även de ekonomiska förutsättningarna i budgeten för kommande år och den förväntade utvecklingen kommenteras.

Varje nämnd har också i sin verksamhetsberättelse, i varierande omfattning och rubricering, beskrivit och analyserat viktiga framtidsfrågor.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunens personalberättelse är informativ och den obligatoriska redovisningen av kommunens sjukfrånvaro görs i enlighet med KRL 4:1 a §. Det innebär att frånvaron specificeras på kort- och långtidsfrånvaro, män och kvinnor samt att den är åldersindeldad. Den personalekonomiska redovisningen lämnar även en utförlig beskrivning om t.ex. systerhetsgrad, arbetsmiljö och rehabilitering, personalutveckling och jämställdhet.

Den totala sjukfrånvaron har minskat, från 10,5 % till 9,3 %, det uppsatta målet för 2008 var att sjukfrånvaron skulle ligga på 9,45 %. Även långtidssjukfrånvaron har minskat något under året. Nytt mål för sjukfrånvaron är att komma ned till 7,0 % vid utgången av år 2010.

3.1.2 Investeringsredovisning

Vi har granskat att:

- investeringsredovisningen visar kommunens totala investeringsverksamhet
- investeringsredovisningen är uppställd enligt god redovisningssed
- beloppen i investeringsredovisningen överensstämmer med årets bokföring
- posterna i investeringsredovisningen är överförda till balansräkningen och finansieringsanalysen
- jämförelse med tidigare år görs
- avvikelser i förhållande till budget och investeringskalkyler har analyserats och kommenterats.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen i all väsentlighet ger en rättvisande bild av årets investeringar.

Kommunens nettoinvesteringar uppgår till 36,1 mnkr, vilket är 32,4 mnkr mindre än budgeterat. Avvikelsen mot budget förklaras till stor del av lägre investeringar än budgeterat inom Samhällsbyggnadsnämnden för verksamhetsområdena Förskola – Skola, VA samt idrottshallar/samlingslokaler.

I planerna för de närmaste åren kommer investeringsnivåerna att öka kraftigt då befolkningsutvecklingen ställer krav på utbyggnad av verksamheterna inom främst barnomsorg och skola i de expansiva delarna av kommunen. Vi vill poängtera vikten av att noggranna kalkyler upprättas för att säkerställa att kommunen även i framtiden klarar de ökade investeringsnivåerna inom ramen för en god ekonomisk hushållning.

3.1.3 Driftredovisning

Vi har granskat att:

- budgeterade och redovisade kostnader och intäkter redovisas i sammanfattning
- redovisade intäkter och kostnader överförs riktigt från den systematiska bokföringen
- samma periodiseringsprinciper gäller för både budget och redovisning
- jämförelse med tidigare år görs
- driftredovisningen är analyserad i förhållande till ekonomi och fastställda mål.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i all väsentlighet ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Nämndernas budgetavvikelse samt förändringen från avvikelsen i prognosen per sista augusti redovisas i tabellen nedan:

Årets nettokostnader med avvikelse mot budget (Tkr)	Avvikelse mot budget	Avvikelse i Prognos
Kommunstyrelsen	0,1	0,3
- Köpta tjänster gymnasieförbundet	-2,0	-2,2
Socialnämnd	0,2	-3,2
Barn- och utbildningsnämnd	1,4	-0,1
Samhällsbyggnadsnämnd	-1,3	0,0
Övriga nämnder	0,2	0,0
Summa nämndernas verksamheter	-1,4	-5,2
Gemensamt anslag	-2,9	
Summa verksamhetens nettokostnader	-4,3	

Kommunstyrelsens verksamheter klarar totalt sett budgeten. Ersättningar till gymnasieförbundet var enligt kommentarerna i förvaltningsberättelsen underbudgeterad med -2,0 mnkr men det har täckts upp av positiva budgetavvikelser inom andra verksamheter.

Socialnämndens befarade negativa budgetavvikelse vid delårsbokslutet, -3,2 mnkr, har vänts till ett mindre överskott, +0,2 mnkr. Framförallt är det ej utnyttjade anslag inom den centrala administrationen som täcker upp negativa avvikelser inom individ- och familjeomsorgen, - 2,6 mnkr, och äldreomsorgen, -4,7 mnkr. Den väsentliga förklaringen till avvikelsen inom äldreomsorgen är omfattande utbildningsinsatser som genomförts inom Kompetensstegen, höga sjuktal och introduktionskostnader för semestervikarier. Inom individ- och familjeomsorgen är det missbruksvård, -2,1 mnkr, och ekonomisk bistånd, 1,0 mnkr, som står för de större avvikelserna.

Barn- och utbildningsnämndens positiva budgetavvikelse återfinns inom barnomsorgen. Några förklaringar har inte lämnats i årsredovisningen.

Samhällsbyggnadsnämnden redovisar en negativ budgetavvikelse, -1,3 mnkr. De största avvikelserna återfinns inom fastighetsenheten och SABY service. Det senare förklaras av en kraftig ökning av livsmedelspriser och elpriser under 2008. De ekonomiska avvikelserna kommenteras inte i årsredovisningen.

Myndighetsnämnden (-53 tkr) och Överförmyndarnämnden (+191 tkr) har inte heller kommenterat sina budgetavvikelser.

Posten gemensamma anslag redovisar en budgetavvikelse motsvarande -2,9 mnkr. Verksamhetsanpassning av lokaler som tidigare redovisats under samhällsbyggnadsnämnden redovisas nu under gemensamma anslag. Kostnaden har ej budgeterats och redovisas som en negativ budgetavvikelse, -1,6 mnkr. Under posten ej verksamhetsanknutet, -4,4 mnkr, ingår justeringen av differensen i leverantörsreskontran motsvarande ca 2 mnkr. Lönereserven har ej nyttjats fullt ut under 2008 och redovisar därför en positiv avvikelse motsvarande +3,0 mnkr.

3.1.4 Balanskrav

Vi har granskat:

- kommunens bedömning av om balanskravet har uppfyllts
- om det i förvaltningsberättelsen anges när och på vilket sätt man avser att göra den i kommunallagen (KL 8:5) föreskrivna reglering i de fall ett negativt resultat uppvisas
- om det i förvaltningsberättelsen lämnas upplysning om hur tidigare års negativa resultat har reglerats
- om det i förvaltningsberättelsen framgår skälen till att inte reglera ett negativt resultat, i de fall fullmäktige har beslutat att en sådan reglering inte skall ske.

Bedömning och iakttagelser

Vi instämmer i kommunens bedömning av att balanskravet har uppfyllts. Avstämningen mot balanskravet görs i den ekonomiska översikten och man konstaterar även att inga negativa resultat sedan tidigare år återstår att reglera.

3.1.5 God ekonomisk hushållning

Vi har granskat:

- Måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål som är av betydelse god ekonomisk hushållning
- Måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kommunen har nått de finansiella målen som fastställts i budgeten för 2008. Uppföljningen av de finansiella målen är tydlig.

Det är dock fortfarande svårt att utläsa den verksamhetsmässiga måluppfyllelsen. I den sammanfattande förvaltningsberättelsen framgår dock att för 2009 har kommunfullmäktige fastställt nya strategiska mål för kommunstyrelsen och verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning för nämnderna.

Uppföljningen av nämndernas mål varierar i omfattning och utformning. Vår bedömning är att uppföljningen av måluppfyllelsen skulle underlättas med en samlad och till utformningen gemensam uppställning för samtliga nämnder.

I anvisningarna för bokslutsarbetet efterfrågas för verksamhetsområden väsentliga mål samt graden av måluppfyllelse. Någon strukturerad uppföljning av detta görs inte i förvaltningsberättelsen. Enligt kommunallagen ska planeringen av verksamheten ske med mål och riktlinjer. Mål för verksamheterna redovisas inte i 2008 års budget och följaktligen redovisas inte heller någon måluppfyllelse i årsredovisningen. Vi kan därmed inte bedöma om verksamhetsmålen för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts.

Kommunfullmäktige har fastställt finansiella mål för kommunen. Nedan redovisas dessa och den uppföljning av dem som görs i årsredovisningen.

Finansiellt mål, fastställt av fullmäktige inför budget 2008 och kompletterat med särskilt beslut	Utfall 2008	Måluppfyllelse
Resultat – Kommunens ekonomiska resultat före extraordinära poster ska uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och övriga intäkter, dvs ca 17 mnkr.	Resultat 14,8 mnkr, vilket motsvarar 1,7 %.	<i>Ett medvetet avsteg har beslutats av fullmäktige. Då resultatet är högre än budgeterat anser kommunen att målet uppnåtts.</i>
Likviditet – Ska på tre års sikt motsvara en månads lönekostnader, dvs ca 30 mnkr.	Likviditet – Uppgår vid årsskiftet till 61 mnkr	<i>Ja</i>
När likviditetsmålet uppnås ska den totala långfristiga skulden minskas antingen genom amortering av låneskuld eller verklig avsättning till pensionsskuld	Upplåning har genomförts med 25 mnkr	<i>Fullmäktige har beslutat att göra avsteg från målet för att tillgodose behovet inom skola och barnomsorg.</i>
Investeringar skall finansieras utan nya lån och inte uppgå till mer än de årliga avskrivningarna, d v s ca 26 mnkr	Utfall 36 mnkr.	<i>Fullmäktige har beslutat att göra avsteg från målet för att tillgodose behoven inom skola och barnomsorg.</i>

Fullmäktige har för tre av de fyra finansiella målen beslutat att göra avsteg från målet för att tillgodose behoven inom skola och barnomsorg till följd av befolkningstillväxten. Utifrån detta beslut uppfyller man alltså de finansiella målen och kommunens ekonomiska situation får bedömas som relativt god med tanke på de resultatnivåer man haft under de senaste åren. Samtidigt är det viktigt att poängtera att det finns stora ekonomiska utmaningar under kommande år:

- En stor del av kommunens pensionsåtagande ligger i enlighet med KRL utanför balansräkningen som ansvarsförbindelse. De ökade pensionsutbetalningarna under kommande år kommer att vara en avgörande fråga för kommunen att hantera ur såväl ett resultat- som ett likviditetsperspektiv. För att klara detta krävs resultat i nivå med de finansiella målen så att man kan bygga upp ett eget kapital som klarar kommande kostnadsökningar för pensioner utan att de kommunala kärnverksamheterna drabbas. Med tanke på den förväntade lägre utvecklingstakten av skatteunderlaget menar vi att det kommer att krävas hårda prioriteringar för att klara målen om en god ekonomisk hushållning.
- Verksamhetens nettokostnader i kommunen ökar med 3,8 % medan ökningen av skatteintäkter och statsbidrag är 2,9 %. Det är inte långsiktigt hållbart att nettokostnaden har en högre ökningstakt än skatteintäkter och statsbidrag.

- Finansnettot, är negativt och uppgår till – 2,3 mnkr. Trots en nyupplåning motsvarande 25 mnkr har räntekostnaderna minskat något jämfört med 2007. Detta förklaras av att räntor på pensionsskulden minskade med 1,3 mnkr i samband med den amortering som gjordes under året och även av att nyupplåningen genomfördes sent under året och därför inte har fått full effekt. Det är dock viktigt att beakta att kommande kostnadsökningar beroende på ökad upplåning måste hanteras inom ramen för en god ekonomisk hushållning.

3.2 Resultaträkning

Resultaträkningen skall redovisa samtliga intäkter och kostnader och hur det egna kapitalet har förändrats under året (KRL 5:1).

Vi har granskat att:

- resultaträkningen är uppställd enligt KRL
- resultaträkningen i allt väsentligt redovisar årets samtliga externa intäkter och kostnader
- noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster samt möjliggör avstämning mot balanskravet
- resultaträkningens innehåll är rätt periodiserat.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat.

Vi bedömer att resultaträkningen översiktligt är uppställd i enlighet med KRL och att noter finns i tillräcklig omfattning samt att interna transaktioner har justerats korrekt.

Skatteintäkterna redovisas i enlighet med RKR:s rekommendation 4.2 och består av tre delar:

• Preliminära skatteintäkter	481,6 mnkr
• Prognos för 2008 års slutavräkning	-3,5 mnkr
• Justering av 2007 års skatteintäkter	-0,9 mnkr
• Summa skatteintäkter 2008:	477,2 mnkr

Slutavräkningen för 2008 är känd först i december 2009 och ev. avvikelser från prognosen kommer att belasta 2009 års resultat. De senaste prognoserna över slutavräkningen skulle om de infrias ge en negativ resultat effekt på 1,5 mnkr i 2009 års resultat.

I tabellen nedan redovisas resultaträkningens poster jämfört med föregående bokslut, budget samt den prognos som lämnades i samband med tertialrapporten per sista juni 2008. För verksamhetens nettokostnader är utfallet 1,3 mnkr sämre än prognosen vilket beror på att avskrivningarna har blivit 2,7 mnkr högre. Skatteintäkterna är 1,3 mnkr sämre än

prognosen medan finansnettot har förbättrats med 1,8 mnkr. Att nettokostnaderna ligger i nivå med prognosen är glädjande eftersom det är ett tecken på att prognossäkerheten är god.

Ett oroande tecken är att skatter och statsbidrag har en lägre ökningstakt än nettokostnaden vilket inte är hälsosamt ur ett långsiktigt perspektiv.

	Bokslut 2007	Budget 2008	Prognos juni 2008	Utfall 2008	Ökning från 2007
Verksamhetens intäkter	152,7			158,6	
Verksamhetens kostnader	-775,5	-643,2	-646,9	-803,1	
Avskrivningar	-24,8	-26,0	-24,0	-27,7	
Verksamhetens nettokostnader	-647,6	-669,2	-670,9	-672,2	3,8%
Skatteintäkter	669,7	689,0	690,9	689,3	2,9%
Finansiella intäkter	3,4	1,5	1,0	2,9	
Finansiella kostnader	-6,1	-9,0	-7,0	-5,2	
Resultat	19,4	12,3	14,0	14,8	
Resultatmål: (2 % av bruttointäkterna)	2,3%	1,4%	1,6	1,7%	

3.3 Balansräkning

Balansräkningen skall i sammandrag redovisa kommunens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser skall tas upp inom linjen. (KRL 5:2).

Vi har granskat att:

- balansräkningen är uppställd enligt KRL
- noter finns i tillräcklig omfattning
- upptagna tillgångar, avsättningar och skulder existerar, tillhör kommunen och är fullständigt redovisade och rätt periodiserade
- tillgångar, avsättningar och skulder har värderats enligt principerna i KRL
- föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser
- specifikationer till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning
- förändringen av eget kapital överensstämmer med årets resultat i resultaträkningen.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital.

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter. Utformandet av bilagor och specifikationer kan förbättras, för vissa poster är underlagen vid gransknings-tillfället bristfälliga.

Vi bedömer att tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har värderats enligt principerna i KRL.

Iakttagelser från vår granskning av balansräkningens poster återfinns i bilaga. Nedan redovisas en sammanfattning av våra iakttagelser.

Tidigare differenser avseende leverantörsskulder har utretts under året och ca 2 mnkr har kostnadsförts för att få avstämning mellan leverantörsreskontran och huvudboken. Ambitionen är nu att leverantörsreskontran ska avstämmas månadsvis. Vi vill dock understryka vikten av att formella rutiner upprättas och dokumenteras.

Det saknas underlag och bokslutsspecifikationer till lönerelaterade balanskonton och även till en del andra balanskonto, vilket inneburit att våra möjligheter till en korrekt bedömning och granskning av bokslutet har försvårats.

Kommunen har långfristiga fordringar som skrivs ner löpande med fastställda belopp i det fall motparten inte amorterar fordringarna. Vi bedömer att en värdesäkring av hela beloppet för dessa fordringar bör göras i balansräkningen.

Under kortfristiga fordringar redovisas en fordran på Vägverket med 4,3 mnkr. Fordran löper utan ränta och återbetalas när medel för projektet finns tillgängliga i Vägverkets budget vilket kan ske under perioden 2008 – 2015 enligt upprättat avtal. Det är enligt vår uppfattning inte självklart att fordran ska tas upp som en tillgång till sitt nominella belopp mot bakgrund av förskottet/lånets villkor. Klassificeringen av fordran som kortfristig kan även ifrågasättas då det inte är klart att den kommer att regleras under 2009.

Exploateringsfastigheter redovisas som anläggningstillgångar och omsättningstillgångar. En uppdelning bör göras där man klagör vad som är avsett att exploatera och vad som är markreserv. När det gäller redovisningen av omsättningstillgångar gäller lägsta värdets princip, dvs. bokfört värde ska vara det lägsta av anskaffningsvärde och verkligt värde.

Vi rekommenderar att man ser över rutinerna för redovisningen av exploateringsfastigheter så att redovisningen är rättvisande och att principerna för värdering utgår från KRL.

3.4 Kassaflödesanalys

I finansieringsanalysen skall kommunens finansiering och investeringar under räkenskapsåret redovisas (KRL 7:1).

Vi har granskat att:

- kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt KRL
- noter finns i tillräcklig omfattning
- kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar kommunens kassaflöden och investeringar och att noter finns i tillräcklig omfattning. Kassaflödesanalysen överensstämmer med övriga delar av årsredovisningen. Analysen överensstämmer med RKR:s rekommendation för redovisning av kassaflöden.

3.5 Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningens syfte är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska åtaganden oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. (Rådets rekommendation).

Den sammanställda redovisningen skall innehålla en resultaträkning och en balansräkning som utgör en sammanställning av kommunens och de juridiska personernas resultat- och balansräkning. (KRL 8:2).

Det är god redovisningssed att inkludera en finansieringsanalys. (Rådets rekommendation).

Vi har granskat att:

- den sammanställda redovisningen är uppställd enligt KRL och även innehåller en finansieringsanalys
- noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer till resultat- och balansräkningsposter. Det innebär delposterna i noterna ska vara rensade från intern poster (upplysning om interna poster ska därför inte anges).
- den sammanställda redovisningen omfattar samtliga kommunens företag
- konsolideringen omfattar de företag i vilka kommunen har ett betydande inflytande
- proportionell konsolideringsmetod och förvärvsmetod tillämpas vid konsolideringen
- beloppen överensstämmer mellan den sammanställda redovisningen och de ingående företagens redovisningar
- interna poster har eliminerats i allt väsentligt.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning och åtaganden. I tabellen nedan redovisas de ingående delarna i den sammanställda resultaträkningen:

Enhet	Resultat, mnkr	Ägd andel	Resultat, 2008	Resultat 2007
Krokoms kommun	14,8	100%	14,8	19,4
Krokomsbostäder AB	2,0	100%	2,0	1,0
Jämtlands Gymnasieförbund	-6,5	19%	-1,2	0,1
Norra Jämtlands Räddningstjänstförbund	0,6	26%	0,2	0,5
Resultat sammanställd redovisning	10,9		15,8	21,0

I verksamhetsberättelsen beskrivs respektive bolag med information om verksamhet och ekonomi under det gångna året och i den ekonomiska översikten kommenteras den sammanställda redovisningen. Enligt vår uppfattning bör de delar som ingår i den sammanställda redovisningen samlas under samma avsnitt i förvaltningsberättelsen under en gemensam rubrik – Sammanställd redovisning.

Vi bedömer att den sammanställda balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av koncernens samlade tillgångar och skulder. Vissa problem finns att härleda förändring av eget kapital, främst till följd av att resultat och balansräkningar ändras mellan upprättandet av sammanställda redovisningen och fram till den tidpunkt då de slutligen antas i respektive företags styrelse.

3.6 Redogörelse för tillämpade redovisningsprinciper

... Om avvikelser görs från vad som följer av allmänna råd eller rekommendationer från normgivande organ på det kommunala området, skall upplysning om detta och om skälen för avvikelserna lämnas i en not. (KRL 1:3).

... Resultaträkningen, balansräkningen och finansieringsanalysen får kompletteras med upplysningar i noter. I så fall skall hänvisning göras vid de poster i resultaträkningen, balansräkningen till vilka upplysningarna hänförs. (KRL 3:2).

Principerna för värdering av tillgångar, avsättningar och skulder skall anges.

Utöver KRL:s krav ställer RKR:s rekommendationer krav på tilläggsupplysningar.

Vi bedömer att kommunen i allt väsentligt efterlever KRL och RKR:s rekommendationer vad gäller redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

3.7 Nämndernas redovisning av sina uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Vi har övergripande granskat om redovisningarna:

- är utformade i enlighet med kommunens anvisningar
- ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag.

Bedömning och iakttagelser

Från ekonomikontoret har översiktliga anvisningar lämnats till nämnderna om hur rapporterna ska utformas. Av dessa anvisningar framgår att nämnderna verksamhetsvis ska redovisa:

- Väsentliga **mål** och graden av **måluppfyllelse**
- kommentarer av **väsentliga händelser**
- analys av orsaker till och åtgärder mot **ekonomiska budgetavvikelser**
- **planerade större förändringar**
- **nyckeltal/prestationsmått** används för att beskriva **kvalitets- och produktivitetsutvecklingen**

Stort utrymme i nämndernas berättelser upptas för beskrivning av den verksamhet som bedrivits under året. Grunder för budgetavvikelser redovisas endast i begränsad omfattning, detsamma gäller för planerade större förändringar. Strukturen i nämndernas verksamhetsberättelser följer inte anvisningarna från ekonomikontoret vilket gör att utformningen varierar. Totalt sett är dock verksamhetsberättelserna informativa.